

AUGUSZTUS 20-IKI GONDOLATOK

IRTA: Ft. Dr. SANTHA PAL, Stockholm, Sask.

Bár több mint kilencszáz éve annak, hogy Szent István feltűnt Magyarhon egén, fénye mindmáig nem homályosult, vonzása meg nem gyöngült, alakját az időbeli távolság nem ki-szebbítette, hozzá való ragaszkodásunk el nem hidegült.

Augusztus huszadika a késő utódokra több mint egyszer-ű emlék, ünnep vagy kegyeletes szokás; Szent István napja jelképezi a magyar nemzet újjászületését, a többszázados dicső multat s az ehhez való törhetetlen ragaszkodást; vigasztalást és erőt képvisel az utókor számára a sívár jelenben. Ezért zár-ándokhely Buda vára, ezért dobog hevesebben szívünk e nem-zeti ünnepen.

Ha sokat jelentett az első király ünnepe a multban, MA, a világégés után, a nemzeti katasztrófa és megaláztatás nap-jaiban még sokkal többet fejez ki. Jelenti a jobb jövőbe vetett reményt, áldozatos, fokozott erőfeszítést, új feladatot és célkit-űzést. Mert Szent István országa nem az többé, ami évszázá-dokon át volt: ruháját szétosztották, köntösére sorsot vetettek! Szent István napja tehát hitvallás a nagyvilág előtt az osztatlan Magyarországra, a Szent-korona birtokának sértetlenségére mel-lett. Oly gondolat ez, melyet felejtetni vagy feladni sohasem tu-dunk, még akkor sem, ha oly sokáig vagyunk távol a hazai rög-től, ha új szokások szerint élünk, új hazát választottunk is...

Mikor egy évvel ezelőtt az Óhazában jártam, felkeres-tem azokat a helyeket, hol István király élt, küzdött és alkot-tott. Soha el nem felejttem azt az órát, midőn Esztergomban — az ő szülővárosában, a magyar Betlehembben — felmentem a Duna mellett emelkedő magaslatra, hol őt megkeresztelték és ma a fenséges székesegyház emelkedik. Tekintetem a tulsó partra esett s azonnal szívembe nyíllalott a szomorú valóság, hogy a folyóvízen túl fekvő terület ma nem magyar. Ahol a multban annyi vér folyt a művelt Nyugat érdekében, ma ki van szakítva a magyar nemzet testéből s ami már a Szent István korai előtti időkől ezer éven át ország-központ volt — ma or-szág-hátár lett! Összeszorult a szívem, ököbibe meredt a kezem s önkénytelenül kitört belőlem a panaszos sóhaj: Miért kell en-nek így lenni? — Nem, ennek nem szabad így maradnia!

Még soha ily erővel nem ragadt meg az egységes ha-záért való érzés, még soha nem járt át ennyire a megrendülés és fájdalom. Pedig előzőleg — mint sokan — magam is azt kép-zeltem, hogy a külföldön töltött hosszú évek talán elhomályo-sították a Haza emlékét, talán letompították lelkesedésemet. Jól emlékszem, úgy éreztem, mintha egyszerre emberfölötti bá-torság szállt volna meg s úgy tetszett, hogy ha egy pokol száll-na is velünk szembe: Szent István örökségét feladnunk nem sza-bad, legyen bár az csak egy dombház, völgy, folyó vagy csak talpalattnyi föld...

Az utóbbi években gyakran halljuk emlegetni, hogy e-gyesekek a szenvedésektől megtörtén, az erőfeszítésekben kifá-radtan és családostan jelentéktelen határkilgazitásokat volnán hajlandók elfogadni, egyuttal pedig egyszer és mindenkor-ra lemondának Szent István koronájának többi fényes ékes-ségéről. Ezen megalkuvó szemmel szemben meg nem tánto-rodó lélekkel és ellenkezést nem tűrő bátorsággal kell hirdet-nünk, hogy a több mint 900 éves keresztény Magyarországra olyan szellemi örökség, melyet Szent István királlyal együtt első ki-rályunk hagyott az utókor magyarjai számára. Ehhez az eltu-lajdoníthatatlan örökséghez éppennyug hozzá tartozik Erdély, a

MOHÁCS FELÉ

IRTA: MARSCHALKÓ LAJOS

(Az 1526 augusztus 29-iki mo-hácsi csata emlékére.)

Az országoton nehéz, vasalt szekerek dühbörögtek, rendetlen csapatok vándoroltak az augusztusi nap lángsugarai alatt. Emitt a bihari bandériumok ko-cogtak a toronymagasságra vert porban, odébb Frangepán néhány horvátja vesződt az egymásra torlódtól szekerek kö-zött.

A király tüdije sehoggy sem bírkózott már a nehéz dunántu-li parral. Görcsösen szorította szája elé az illatos selyem-kendőt. Fuldokló köhögés rza-ta a mellét, azután odamutatott az utfélen düldelező csárdára: — Itt megállunk, Bögge. Megvárjuk az urakat.

— Nem jönnek azok utánad komám — röhögött az udvari bolond. — Addig marakodnak, míg egyszer megesszik egymást! A király kedvetlenül legyint-tett:

— Hallgass. Megéheztem en ni akarok.

Lehet, hogy az egész csak ürügy volt. Lehet, nagyon unta már a magyar urak örökös ve-szekedését, marakodását. Előre jött egy kicsit, hogy szabadul-jon tőlük.

A furcsa, pupos kis törpe le-kászolódt a paripájáról, az után lesegítette a királyt is. A fényes ruházatu lovas ifjú, meg az öregarcu kis gnóm láttára három nőszemély is kiperdült a tornácra.

— Erre, erre, nemes fiatal ur fi! — rikácolta egy idősebb

asszony, aki nyilván a ven-déglősné lehetett. — Csupa nagy urak járnak most erre fe-lé.

— Enni akarok — mondta a király és hangjában most egy nagy, elkényeztetett gyermek makacssága érzett.

— Jaj, lelkem, enniavó! ne kérjen tőlünk. Mindenünket fel-égették a vitéz urak.

— Ne kárálj, öreg gyöngy-tyúk — ripakodott közbe a bo-lond. — Enni adj.

— Még a felséges királynak se tudnék, te ördög! A horvátok megették a tyukjaimat, Kállay ur lovasai leégették a hizokát.

A fiatalabb menyecske meg-sajnálhatta az ivó ajtajában té-ző, tovább álló sápadt lovagot, mert közbeszólt:

— Egy kis velőskonc maradt tán még a faszékban. A húst megették az odabentvalók. E-gyebünk nincs, az Isten látja lelkünket.

— Jó lesz — hagyta rá kedvetlenül a király és már indult is az ivó belseje felé.

Bent három X-lábu asztal szorongott a szurtos, füstös kis helyiségben. Az egyiknél két borsodi kisenemes itta a hegy le-vét. Még csak oda se köszön-tek, mikor a király leült a re-cseggő székre. Nyilván valami udvari apródot sejtettek benne s egyébként is nagyon hara-gos hangulatban voltak mind-tök.

— Milyen fiatal szegény! Hogy is van szíve a királynak vágóhídra vinni az ilyen gyön-gereket?

A király kinosan feszengett a széken. Most, ahogy végiglát-ta helyzetét itt a piszkos koc-mal asztal előtt egy maradek né-lkőnc, meg a bolond társasá-gából odapislantott a király fe-

Felvidék és az elszakított déli, valamint nyugati területek, mint az Alföld vagy a Dunántúl és senkinek sincs joga erről lemondani, azt átengedni, vagy azon alkudozni!

Engedhetjük-e, hogy a Szentkorona legdrágább gyöngye rablók prédája maradjon? Feladhatjuk-e meggondolatlanul elsőszülöttünk jogát — egyetlen táj lencséért? Nem szenvedt-e az új nemzedék többet az elmúlt néhány év alatt, mint őseink a török és osztrák elnyomatás korában évszázadok alatt? — Szent István alakja és egyénisége, mint a történelemből ismerjük, nem a lemondást és a jogfeladást jelenti, hanem a jog-fenntartást. Ezt jelképezi a Szent Jobb is, mert hiszen a régi nyelven a "jobb" jogot jelentett. Ő maga az erő, a kitartás példaképe, ki ha megjelennék közöttünk, minden erejével, szívénél minden dobbanásával tiltakoznék a megalkuvás ellen.

Ha van tanulság a nemzet multjából, akkor bizonyára az amit Deák Ferenc, a Haza Bőlcse ebben az erőteljes kijelentés-bez foglalt össze: "Amit erő és hatalom elvez, azt idő és ked-vező szerencse ismét visszahozhatják. De amiről a nemzet — visszarettenve a szenvedéstől — önmaga lemondott — annak visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges..."

Mi, Szent István népének a távoli Kanadába szakadt ága, mi külföldi magyarok ünnepélyesen vallomást akarunk tenni a fenti szavakban kifejezett igazság mellett s ebben a meggyőző-désünkben makacsul ki akarunk tartani. Ki akarunk tartani még akkor is, ha az Óhazában maradt véreink — a nyomortól és nélkülözésektől megtörve, fenyegetésektől megfélemlítve, külső erők által leigázva — fel is adnák Szent István birodalmának egységét és sértetlenségét; mi minden nehézség, bal-sors és megpróbáltatás ellenére is hűségesen, utolsó lehel-lelünkig fenntartjuk és ápoljuk Szent István országába vetett hi-tünket s annak megvalósulása érdekében a legnagyobb áldo-zatoktól sem riadunk vissza. Mi hiszünk Szent István birodalmá-nak valóságában, annak életképességében és megújulásában!

AMERIKA KÉSZÜL AZ ITALRA

A prohibíció eltörlése meg-csapa messzi ígérte és optimista jóslatokat, előrelátó üzletembe-rek azonban már megkezdék az amerikai italszabadság üzle-teinek megszervezését.

A nagy szállodák üzletve-zetője már borvásárlási céllal uta-zott Európába, Franciaország-ban és Németországban akar na-gyobb bormennyiségeket leköt-ni, hogy a prohibíció megváltoz-tatása utáni napon a szállodák már teljesen készen álljanak az amerikaiak szomszjátának tör-vényeszerű kielégítésére.

De nemcsak Amerikában, eu-rópai országokban is készülnek már az új érára. Franciaország-ban 200 millió üveg pezsgő és 200 millió üveg kítűző francia-bor áll amerikai kivitelre ké-szen. Németország boripara szintén erősen készül az új üz-leti lehetőségekre.

Amerikai sörgyárak munka-tervezete is készen van már — papíron. Jelentős pénzüsszegek kerülnek azonnal forgalomba gépek és felszerelések bevásá-rásával, s szerte az országban sok ezer ember jutna azonnal munkához. Ha a depressziót a prohibíció törvény megváltoz-tatása nem is szüntetné meg tel-jesen, bizonyos, hogy legalább egyidőre az ország életkedvét nagyon fellendítené.

ZUHAN A FELESÉG ÁRA

A délafrikai Transvaal benn-szüllöttel körében a feleség pi-cái ára a világgazdasági válság következtében mintegy hatvan százalékkal zuhant. A házasa-landó bennszülött most előszo-rítót kaphat körülbelül 16 font értékű baromfót, míg az alaco-nyabb minőségű feleség ára öt fontnak felel meg. (MTI)

Helyzetjelentés Ottawából

LENVENDEL HUGÓ, A "KANADAI MAGYAR UJSÁG" KÜLÖN OTTAWAI MUNKATÁRSA SZINES TUDOSÍTÁSBAN SZÁ-MOL BE A BIRODALMI KONFERENCIA ESEMÉNYEIRŐL

Az ünnepélyes külsőségek el-multak, a város képe újból köz-napias és egyhangú. A beszéd tárgya megint a gazdasági dep-resszió, a munkanélküliség és az olimpiász eredménye lett. A napi sajtó ugyan nem szünt meg a konferenciáról és az ott tör-téni megbeszéléseket, tárgyalá-sokat felszínen tartani, de az eredmény nem nagy. A töme-gét különösen az angol-szászt, nem tudja érdekelni a delegátu-sok és a gazdasági szakértők hosszadalmas, körmonfont alku-dozása, sem a hivatalos, száraz nyilatkozatok, melyek a konfe-rencia "nagyszerű" haladásáról számolnak be. A nép türelme-len, a maga tájékozatlanságá-ban rögtön eredményt vár, megoldásokat remél a tanácsko-zásoktól, hol az Angol Biroda-lom legnagyobbjai jöttek össze a mai nehéz és küzdelmes hely-zetet megvívani.

AKADALYVERSENY A TÁRS-ORSZÁGOK KÖZÖTT

A feladat azonban nem oly könnyű, mint ahogy azt felüle-tesen elbíráljuk. Több mint egy féltucat nemzet közti kereske-delmi egyezségről van szó. Így részben más évekkel ezelőtt megvetett gazdasági rendszert kell megfontalni, másrészt, sok esetben különböző politikai fel-fogásokat kell egy alapa he-lyezni. Diplomatikusan, kesz-tűskezéssel kell kárpótlást nyuj-tani azoknak az államoknak, melyekkel hosszú idők óta foly-tattak sokat jelentő csere-keres-kedelmet — melyeknek szenved-niük kell majd az Ottawában el-ért eredmények következtében.

A megnyitáson elhangzott hangzatos szavak, melyek birodalmi egységről, kölcsönös támo-gatásról zengtek ma más színek-ben mutatkoznak. A különböző delegátusok sajnos csak közve-tve tárgyalnak a Birodalom ér-dekeiért, mindegyik a saját or-szága javára törekszik és bizo-nyos osztályok és iparágak ér-deket képviseli. A nagyipar és

azok képviselői vannak az elő-térben, míg a Brit Világbiroda-lom 500 milliónyi népe mint tá-voli szemlélő szerepel, sőt néha úgy tetszik, mintha teljesen ki-maradt a képből — mondja egy népszerű ellenzéki lap.

MIT ARUL EL BENNETT?

Az újságíróknak nehéz fel-adat jutott, amidőn elő kell te-remenítek a tárgyalásokról szóló cikkeket. A gyűlések ugy az általánosak, mint a bizottsá-giak zártak és naponta kétszer kapnak csupán hivatalos jelen-téseket a sajtó konferenciákon. Ezek a jelentések azonban szük-szavak, tartalom nélkülek és főleg titokzatosak. Dr. Manion kanadai közlekedésügyi minisz-tert bízták meg a sajtó tudósít-ásával, az angol sajtót vi-szont Malcolm McDonald az angol miniszterelnök fia infor-málja a történetekről.

A mult héten Bennett minisz-terelnök tartott előadást az ú-j-ságíróknak, amikor optimisztikusan beszélt a konferencia ed-digi munkájáról, és főleg Kanada álláspontját vázolta, előad-ván milyen kedvezményeket vár Angliától. A buza preferenciális vámja elsőrendű szükségesség és fundamentális tényezője min-den egyezésnek — mondotta. Kanada kedvezményeket akar szerezni fűrészelt fája, élőmar-hája, husaruja, ércel, tejtermé-kei és gyümölcsel részére, ezek a legfontosabb kivitelek. Ennek ellenében Kanada haj-landó piacot teremteni a követ-tattak sokat jelentő csere-keres-kedelmet — melyeknek szenved-niük kell majd az Ottawában el-ért eredmények következtében.

CSAK A VERSENYKÉPES KANADAI ÁRUT VÉDIK

Csak abban az esetben fogja Kanada megkönnyíteni ezeknek a termékeknek az itteni piacon való eladását, ha azok nem fog-ják sérteni az "efficient" kana-dai ipart. Káros konkurenciát azaz kereskedelmi versengést ki

fogják kerülni azzal, hogy csak olyan angol, acél, szővött, stb. árut fognak bebocsátani, melyek a kanadai ipar nem állít elő. Kivételt fognak azonban képe-zni azok a gyári termékek, melyek minőség tekintetében sok-kal gyengébbek az angolokénál.

Az "efficient industry" alatt tehát Bennett azokat az üzeme ket értelmézi, melyek versenyez-ni képesek az angol ipari cik-kekkel nem csak az idegen, de a hazai piacokon is, és ezáltal mintegy ösztökélni akarja a ka-nadai ipart, jobbanmondva azo-kat a vállalatokat, melyek a védelem biztos árnyékában meghúzódva elhanyagolják az alaposabb szervezést, jobb fel-szerelést és a modern módsze-rek bevezetését az üzemekben.

MEGAKADALYOZZÁK AZ OROSZ "DUMPING"-OT?

A kedvezmények két formá-ban jöhetnek létre: 1. Általános vám-tarifá emelés, 2. a kedvez-ményes vámnak csökkentése és bizonyos áru-cikkek szabad-behozatali listára való tétele ál-tal. Az újabb támogatja Anglia "Crosby" fűrészt fá-nak a behozatalát meg akarják nehezíteni mert az szocializált munkával, alacsony munkabér-rel van előállítva és az olcsó á-rak lerontják a piaci árakat, va-lamin veszélyeztetik a kanadai munkások életszínvonalát és munkalehetőségét. Mindazáltal az angol kormány nem tett ha-tározott ígértet teljes betiltá-s-ra, csupán a behozatalt csökken-tésére, mivel az orosz ipari ren-delekek jelenleg közel 20,000 angol munkást foglalkoztat-nak.

Hasonló a helyzet a többi or-szágokkal. A Bennett ajánla-tát — mely kb. 1000 különféle apró árucikkek ad behozattal előjogot — az angol szakértők átvizsgálták és kiábrándultan állapították meg, hogy Kanada többet kér, mint amennyit ajánl és hogy ezek által, a piac ked-vezményes kihasználása folytán is csak 10 millió újabb forgal-mat nyerhetne Anglia — vi-szont veszélyeztetnie kell 200 millió piaci forgalmát Dániával és Argentínával évente.

HALALTANC A DOLLAR ÉS A FONT KÖZÖTT

Igy folynak az alkudozások milliók számokkal három hete anélkül, hogy egyezmény létre-jött volna. A többi Dominiumok sokkal könnyebben egyeznek. Angolország és Kanada közt me-rültek fel eddig a legnagyobb nehézségek azonban van rá re-mény, hogy mindkét állam u-jabb engedményeket fog nyuj-tani egymásnak, hogy a konfe-rencia ne legyen teljes mérték-ben hiábavaló.

Külön bizottságokat és albi-zottságokat állítottak össze a delegátusokból és szakértőkből melyek a különböző birodalmi érdeki problémákat megvitá-lják. Ilyenek például a Commit-tee on Monetary and Financial Questions és Committee on Methods of Economic Cooperation. Az első a Brit Világbiro-da lom különböző pénznemét akar ja egységesíteni, azok értékét fenntartani, valamint az ára-akat szabályozni. Felvetődött egy Imperial Banknak a létesíté-se, mely Londonban volna és hitelt nyujtana egyes Dominium-moknak olyan vállalkozásokra, melynek az egész Birodalom hasznát jelentené. Szó van ar-ról is, hogy a kanadai dollárt angol pénzegységgé változtas-sák, amiféltal — ez a farmerek meggyőződése — nagyobb pia-cot szerezhetnek a kanadai nyerstermeknek. Külön bi-zottság tárgyal a rádió és film-ipar birodalmon belüli terjesz-téséről, mely a brit filmeknek Kanadában és a többi Dominium-mokban való népszerűsítését cé-lozza a U.S. filmekkel és az amerikai rádióval szemben.

Most aztán itt, az utolsó kocs-mában fülbe dördült Hollós Mátyás egykori hadnagyának vad bikahangja:

— A hazát megette a fene, komám. Védje az, akinek fi-zetelk érte. Inkább a törököt szorongat, mint ezeket la... és bütykös újjával arrafelé bö-kött, ahol a király ült.

Most ott a homályos ivóban a király előtt egyszerre megvilá-gosodott a sűrű sötétség, amely-ben kezdettől fogva élt. Egy-szerre látta, hogy ha nem a budai urakra hallgat, hanem a Bánó Pálokra, akkor abban a szeregben, amely most itt vonul Szolimán felé, benne lenne az ország, a nemzet s nem egy ki-tály árnyék vándorlója a be-teljesedő vég felé, hanem verhe-tetlen hadak előtt robusna ma-ga a diadal felkentje, minden magyarok ura, királyja. Ezek-kel a hü, igaz nyakas kis ma-gyarokkal kellett volna kezde-ni. Aztán minden rettenettel belédöbbsent a kerülhetetlen va-ló. Most már késő, most már vége mindennek.

Kint az országúton paripák dobogása hallatszott, azután az urak csoportja élén berontott Drágffy. Egy pillanatra megállt az ajtóban, aztán meglepetten hárdukt fel:

— Hogy került ide főlség? A király felemelte a fejét, az-tán nagyon csendesen, szeliden mondta:

— Előre jöttem egy kicsit, megismerni a jóvendőmet és a kegyelmezték is, Drágffy uram — Szabadan alázatosan ese-dezem, árulja el nekünk is fő-séged, hogy mi legyen az.

— Ha nekem jó lesz — fe-lelt a király — akkor maguk

vallanak kárát, ha nekem rossz-szat hoz, akkor jaj, mindnyá-junknak.

Az urak értetlenül várták, hogy a király megmagyarázza rejtélyes szavait, de Lajos most mit sem törődött velük. Odafor-dult, ahol Bánóék álltak:

— Nemesek! Ne feledjétek, hogy Lajos király, ha meghallja, meg is érti az okos szót.

Bánó villámsújtottan állt a szoba közepén. Hang nem jött az ajkára, Beke meg fehéren suttozta:

— Ófelsége a király!

Az öreg Bánó egyszerre szem-be nézett a fehér lovaggal. Ösz-zeyvillant a szemük, aztán Bánó torkából kiszakadt egy vad kiáltás:

— Andris, a kardomat!

A király szelíden kérdezte: — Velem jön, Bánó uram? — Mindhalálig! — felelte egyszerre a két magyar.

II. Lajos végignézett az urak csoportján, felemelte a fejét, ki-huzta magát:

— Mehetünk.

Kint a kocsmá tornácán meg állította Tomory éreket.

— Most aztán merre me-rogynok, Tomory uram?

Az országúton nehéz vasalt szekerek dühbörögtek, rendetlen csapatok vándoroltak a porfel-hő alatt s az öreg Tomory lemu-tatott messze dél felé, ahol szel-íd dunántúli lankák húzódtak, s csendesen mondta:

— Arra, délnek, Főlség. Ar-ra Mohács felé!

Másnap a király is odaveszt az ország színe-javával a csata-mezőn...